

Література:

1. Спектор О.М. Міжнародно-правові режими природо-користування в сучасному міжнародному праві. *Науковий вісник публічного і приватного права*. Випуск 4. 2017. С. 291-296.
2. Кельнский комментарий к космическому праву. В трех томах. Том. 1. Договор по космосу. Перевод с англ. – Берлин: BVW-Berliner Wissenschafts-Verlag. 2017. 452 с.
3. Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / Пер. з англ. – Х.: Консум, 2000. 592 с..
4. Ушаков А.В. Проблеми обґрунтування міжнародно-правового поняття «об'єкт загальної спадщини людства». *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2013. № 5-6 (70-71). С. 217-222.
5. Гурова А.М. Законодавче закріплення видобування та привласнення ресурсів космосу: перспектива чи авантюра. *Правова держава*. 2017. Випуск 28. С. 493-501.
6. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть: учеб. для студентов юрид. фак. и вузов. Изд. 3-еб перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2005. 544 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-313-2-52>

**INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES
OF TRADE UNION****МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК****Gumirov O. I.**

*Postgraduate Student at the Department
of International Law
and Comparative Jurisprudence
International Humanities University
Odessa, Ukraine*

Гуміров О. І.

*аспірант кафедри міжнародного
права та порівняльного
правознавства
Міжнародний гуманітарний
університет
м. Одеса, Україна*

Ідея міжнародної регламентації діяльності профспілок з самого початку мала подвійний характер: беззаперечне її універсальне

значення, гуманістична спрямованість цієї ідеї не обмежувалася рамками конкретного регіону чи континенту.

Наразі чи не найбільшою проблемою правової регламентації діяльності профспілок є наявність правових колізій, які фактично обмежують можливості останніх у контексті виконання ними своїх основних функцій. Зокрема, відповідно до положень Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» законодавство про профспілки складається з Конституції України, Закону України «Про об'єднання громадян», цього Закону, Кодексу законів про працю України та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до них [4]. Як слушно зауважує П. Лук'ячук: «Закон України «Про об'єднання громадян», втратив чинність 01.01.2013 р., внаслідок набуття чинності Законом України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI, в якому відсутні навіть згадки про профспілки. Натомість в тексті Конституції України профспілки згадуються всього лиш тричі, в межах Розділів VIII «Правосуддя» та XII «Конституційний Суд України», і щоразу – виключно в контексті обмежень для осіб, які претендують на посади Члена Вищої ради правосуддя, судді Конституційного Суду чи просто судді (всі вони не мають права належати до політичних партій, профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності тощо). Таким чином, діяльність профспілок в Україні реально врегульовано виключно Законом України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» та Кодексом законів про працю України [5].

Право на свободу об'єднань встановлено Міжнародним пактом про громадянські та політичні права 1966 р., Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., детально розкрито Конвенцією № 87 та Конвенцією № 98. Окрім цього, право на свободу об'єднань проголошено Загальною декларацією прав людини 1948 р., Філадельфійською декларацією 1944 р. та Декларацією «Про основоположні принципи та права в сфері праці» 1998 р.

В систему міжнародно-правового регулювання діяльності профспілок поряд з традиційними джерелами (нормативно-правовими актами, звичаями), входять правозастосовчі акти, що виходять від самих держав та міжнародних організацій (напр., Міжнародна організація праці), а також від міжнародних та національних судових установ, інших організацій та органів, в тому числі на рівні окремих держав.

Зазвичай, в рамках міждержавних об'єднань відбувається формування не лише загальних умов економічного розвитку, але й загального правового простору. Держави, що об'єднуються для

досягнення певних цілей співробітництва, зацікавлені в опрацюванні загального курсу правового розвитку та здійснення заходів з подолання правових відмінностей.

Юридична сила міжнародно-правових актів, що прийняті з метою регламентації діяльності профспілок, неоднакова. Вони можуть бути програмними, нормативно-орієнтованими, рекомендаційними, обов'язковими та такими, що потребують обов'язкового схвалення.

Міжнародно-правові стандарти, до яких відносяться декларації, конвенції та рекомендації, займають особливе місце в системі правових актів, що регулюють діяльність профспілок. Але саме акти Міжнародної організації праці носять більш конкретний характер, ніж базові джерела міжнародного права, що приймаються ООН, їх зміст можна охарактеризувати як реальний механізм правової регламентації важливих питань в сфері праці та зайнятості.

Міжнародна організація праці (далі – МОП) прийняла більше 180 конвенцій та 190 рекомендацій з різних питань регулювання трудових, професійних та соціально-економічних відносин. В конвенціях МОП свобода об'єднань розуміється широко та включає не лише власне право на створення профспілок та об'єднань роботодавців, але й право на ведення колективних переговорів, укладення колективних договорів, захист від дискримінації в зв'язку з реалізацією свободи об'єднань, інформування та проведення консультацій, вирішення трудових спорів економічного характеру тощо.

До основоположних конвенцій МОП відносять:

- Конвенція про свободу об'єднань та захист прав на організацію № 87;
- Конвенція про застосування принципів права на організацію та ведення колективних переговорів № 98;
- Конвенція про примусову та обов'язкову працю № 29;
- Конвенцію про скасування примусової праці № 105;
- Конвенція про рівну винагороду чоловіків та жінок за працю рівної цінності № 100;
- Конвенція про дискримінацію у сфері праці та занять № 111;
- Конвенція про мінімальний вік для прийняття на роботу № 138;
- Конвенція про заборону та негайні заходи щодо викорінювання найжахливіших форм дитячої праці № 182.

Проаналізуємо деякі з них, що спрямовані на правову регламентацію діяльності профспілок.

Конвенція 1949 року «Про застосування принципів права на організацію та ведення колективних переговорів» (№ 98) встановлює захист членів профспілок від антипрофсоюзної дискримінації,

організації підприємств та працівників від взаємного втручання, а також заходи по сприянню колективних переговорів [1].

Конвенція 1982 року «Про припинення трудових відносин з ініціативи підприємств» (№ 158) встановила, що підставою для припинення трудових відносин за законом не вважається членство в профспілці або ж участь в профспілковій діяльності в неробочий час або (за згодою підприємця) в робочий час; бажання бути представником працівників, виконання функцій представника працівників [2].

Згадані Конвенції встановлюють, що державні органи не повинні дане право обмежувати або ж перешкоджати його виконанню. Встановлені заходи відносно захисту права на об'єднання, захист профспілок від дискримінації, а також організації підприємств та працівників проти втручання в справи один одного, а також незалежність профспілок від контролю та втручання з боку роботодавців та їх об'єднань, що набуло особливої значимості.

Конвенція 1981 року «Про сприяння колективним переговорам» (№ 154) спрямована на те, щоб підтримати добровільні та вільні колективні переговори. До колективних переговорів, відповідно до Конвенції, відносяться всі переговори, що здійснюються між працівниками та роботодавцями з метою встановлення умов зайнятості та праці, здійснення трудових відносин. Заходи сприяння колективним переговорам слід спрямовувати на те, щоб вони стали доступними для всіх підприємств, а також всіх категорій працівників; здійсненню колективних переговорів не заважало відсутність правил, що їх регулюють чи неповний або ж невідповідний характер цих правил; процедури та органи вирішення трудових конфліктів формувались таким чином, щоб сприяти колективним переговорам.

Важливе місце серед міжнародних стандартів, що регламентують діяльність профспілок посідає Декларація МОП про основоположні принципи та права в сфері праці 1998 р. В Декларації зазначено, що всі країни-члени Організації, навіть ті з них, які не ратифікували основоположні Конвенції, мають зобов'язання, що випливають з самого факту їхнього членства в Організації, дотримуватися, зміцнювати та реалізовувати добросовісно та відповідно до Статуту принципи, що стосуються основних прав, які є предметом цих Конвенцій, а саме:

- свободу асоціації та реальне визнання права на ведення колективних переговорів;
- скасування усіх форм примусової чи обов'язкової праці;
- реальна заборона дитячої праці;
- недопущення дискримінації у сфері праці та занять [3].

Дослідивши нормативно-правову основу регламентації діяльності профспілок, можна зробити наступні висновки. В трудовому законодавстві є прогалини та колізії в порівнянні з міжнародними трудовими стандартами в питаннях регламентації діяльності профспілок. Вдосконалення правового механізму регламентації діяльності профспілок на основі міжнародних стандартів МОП є важливим завданням, що стоїть перед українською державою.

Література:

1. Конвенція № 98 «Про застосування принципів права на організацію та ведення колективних переговорів» від 01.07.1949 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MU49K07U>
2. Конвенція № 158 «Про припинення трудових відносин з ініціативи підприємців» від 22.06.1982 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_005#Text
3. Декларація МОП основоположних принципів та прав у сфері праці від 18.06.1998 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_260.
4. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 року № 1045-XIV. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>
5. Лук'янчук П. Х. Окремі проблеми правового регулювання профспілкового контролю та захист прав у сучасних умовах. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 8. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1722>